

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

צדין חנינות ואצלות

צעו"ה, בכמה עיירות יש כ"כ הרבה נפטרים (מחמת המגפה) עד שאין ביכולתם לקבור את כולם תוך יום-יומיים, ולפעמים צריכים להמתין שבוע-שבועים או יותר על הקבורה, וא"א לידע מראש מתי תקייים ההלוויה. וע"פ פשוטו נראה דצכה"ג, שכעת אין ביכולתם של הקרובים לעשות מאומה לענין הקבורה, כי כבר התקשרו עם הח"ק, וכבר הזמינו התכריכים וכו' ורק צריכים להמתין עד שיגיע תור הקבורה, הי' נראה שדינו כמפורש בשו"ע יו"ד (שמ"א ס"ה) שמי שמת בתפיסה ולא ניתן לקבורה, לא חל על הקרובים חנינות, וגם אצלות לא חל עליהם... וכן אם קרובו המת בתפיסה וכו'.

[ועיי"ש בפ"ת (ס"ק כ"ז) בשם הנוצ"י, שאם צריכים להמתין מ"ח שעות (מטעם הממשלה), אצל יודעים צדיק מתי מתקייים ההלוויה, יש להם כבר להכין תכריכים וארון וכו', ולהודיע לרבים על זמן ומקום ההלוויה, ושפיר חל עליהם מיד דין חנינות, כי יכולים כבר עכשיו להתעסק בצרכי הקבורה.]

ועי' יו"ד (שע"ה ס"ד) אם נתנו המת בארון ונתנוהו צבית אחר לפי שהיתה העיר צמורה, מונים לו מיד שבועה ושלשים, אע"פ שדעתם לקברו בצביה"ק אחר המצור, וסתימת הארון הוא כקבורה, וחל עליהם אצלות מיד. ועיי"ש בש"ך (סק"ה), דהוי כנתיאשו לקברו... שהרי אם תלכד העיר לא יקברוהו צענין אחר. אכן צנד"ד (בשעת המגפה) יודעים מראש שתהיה קבורה, אלא שאינו ידוע עוד באיזה יום, ונראה דדמי טפי למקרה של מת בתפיסה.

ועיי"ש (שע"ה ס"ז) מי שדרכן לשלוח המת למדינה אחרת לקברו... מעת שיחזרו פניהם מללוות מתחילים שבועה ושלשים. ועיי"ש ברמ"א (לס"ו) שאפילו אם אח"כ נתפס המת, ולא ניתן לקבורה זמן ארוך, אין צריכים להפסיק אצלותו, וא"א לחזור ולהתאצל אח"כ, דמאחר שדינם להתחיל מיד, א"א להפסיק. ועי' דגמ"ר (שמה ראש הסימן) שצערב יו"ט, ומסרוהו לנכרים שיקברוהו ציו"ט, וכיון דלהאצל א"א לסייע ציו"ט בקבורתו, אפילו אם ציה"ק סמוך לעיר, דינו כאילו שולחים אותו לעיר אחרת... דבסמוך לעיר דעתם של האצלים עליו עד שיחזרו הקרובים ויאמרו שקברוהו. (כלומר, שהאצל יכול לשנות את דעתו ולמהר לנסוע אחר הארון ולהשתתף בקבורה, מאחר שציה"ק הוא סמוך לעיר, ונמצא שעדיין לא גמר מלהתעסק בקבורה, דזהו ענין סתימת הגולל, כלומר, גמר ההתעסקות בקבורה.) וצערב יו"ט סמוך לחשכה שמסרוהו לעכו"ם, לא שייך זה (עכ"ל). ולפי"ז נראה, צנדון שהאצ נפטר מחמת המגפה, והאם זקנה וחולה צבית, וצקשה מהבן שישאר אצלה צבית, ולא ילך להשתתף בהלוויה, דצכה"ג מתחילה תיקף אצלות השבועה. וכן צניור שבן הנפטרת הוא צענמו זקן וגר צפלארירדא, והקבורה מתקייים בנוא יארק, ואין צמחו לנסוע (באמצע המגפה), או שמנהג הקהילה הוא שלא מניחים לנשים ללכת לציה"ק, אזי משמסרוהו לכתפים מתחילה האצלות דשבועה, שכבר גמרה התעסקותה בקבורה. וכן במקום שרק מרשים שילכו מניין מנומנמ של גברים לציה"ק על ההלוויה ולא יותר (בגלל המגפה), ואחד מצני המשפחה נשאר צבית, ואינו יכול להשתתף בלוויה, אזי דינו כמסרוהו לנכרים צעיו"ט שמתחילה עזרו השבועה תיקף.

ובאותו הנייר (של מסרוהו לנכרים צעיו"ט ע"מ לקברו ציו"ט וכו') שמתחילה האצלות דשבועה תיקף, מצוואר בשו"ע שמה (סוס"י ש"ט) דהיו"ט מצטל את יתר השבועה.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ובציור שהצבן הזקן גר בפלארידא ואין בכוחו לנסוע בשעת המגפה, והתחיל כבר צניהוג השצעה אפילו אם יא לאבסוף שהשצעה שלו תהי' נשלמת קודם הקצורה, אין צוה צעיא, כמו בשולח המת לקצורה בא"י, שמשך כל הדורות הי' עסק זה שוהה כמה שצעות, והרצה פעמים הי' ניהוג השצעה נשלם קודם הקצורה.

ולא דמי לדין המצואר שמה (שע"ה ס"ו) דמי שהודיעוהו שכלצו הנכרים את קרובו בעיר אחרת, ונהג אצלות מיד, ואח"כ נודע לו שעדיין עומד בצליבה, אוחתה אצלות לא עלתה לו, וחוזר ומונה משיקצר. הרי שא"א לנהוג אצלות קודם הקצורה. דאין זה נכון. דהתם מטעמא אחרניא הוא דהודיעוהו בטעות, ואין חובת אצלות עד שתהי' שמה ידיעה, (והראיה שיש הצדל בין שמועה קרובה לשמועה רחוקה, והשוה דברי הגרא"ו בס' קובץ שעורים ב"צ תכד, ובס' קובץ הערות סג, ד). וידיעה בטעות איננה ידיעה, ונמצא שנהג אצלות קודם שנתחייב צה. והשוה רמ"א שמה (שע"ה ס"א), הי' סבור שנסתם הקצר והתחיל להתאבל, ואח"כ נודע לו שטעה, חוזר ומתחיל האצלות מחדש. ושמה בגליון מהרש"א זיין לשו"ע סי' ש"מ סכ"ה, הי' לו חולה ונתעלף, וקרע עליו, ואח"כ מת וכו', שדיעה מחייבת בקריעה, וידיעה בטעות איננה ידיעה, אבל צוה גופא שהשלים ניהוג אצלותו קודם הקצורה אין צעיא וכמש"כ הרמ"א להדיא (בס' שע"ה ס"ו), דמאחר שדינם להתחיל מיד וכו'

ובאמצע המגפה, והודיעו לאשה הגרה בא"י על פטירת אחיה שבנוא יארק, ולא שייך שחסע לאמריקא לטפל בקצורה, בציור שכזה נחלקו הנצי"צ וחתנו הג"ר רפאל שפירא, והמקובל (בזמננו) כדעת הג"ר רפאל, שמתחילים תיקף צנהוג השצעה. ועי' תשו' זקן אהרן (וואלקין) ח"צ קוס"י פ"ח.

ועי' ס' בעקצי האן (עמ' רס"א) הכרעת הגרמ"ס לדינא צהך מח', וע"פ פשוטו לא שייך להורות כן צפרהסיא, דזה יהיה פסק התמוה לרצים, עי' שו"ע יו"ד (סי' רמ"ב ס"י), ומקור ד"ו בגמ' פ"ק דסנהדרין, כמצואר שמה צבהגר"א (ס"ק כ"א). ודעת הגרמ"ס לומר דספק אצלות לקולא אפילו צתרד"ס, להתחיל צאיחור, ולגמור השצעה צמוקדס. וישמה בס' בעקצי האן הצאתי שכ"ה צרמב"ן ריש כתובות דיו"ט שני של גלויות דיו"ט אחרון עולה כיום ראשון של שצעה אע"פ שלא נהגו צו שום ניהוג של שצעה]. מצבאר דענין ספק אצלות לקולא היינו לילך תמיד להקל אפילו לגמור צמוקדס, צתפסנו שהשצעה התחילה צמוקדס, ונ"מ לדיונו צקצרו את המת צע"פ אחר חלות, וכבר כתבנו מה שיש לדון צוה (צתשוצה שזמנה י"א ניסן).

In some areas, due to the large number of funerals because of coronavirus, there is a backup in the ability to conduct burials. Unfortunately, there have been many cases where a burial cannot be performed for a number of days, even though everything for the burial has already been prepared and there is nothing left for the relatives to do with regard to the burial. If this is the case, the relatives are no longer to be considered to be in the state of an aninus, nor are they yet considered to be in the period of aveilus (halachic mourning).

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

If the date of the burial is known, but the mourner does not have the ability to participate, due to travel restrictions, or any other similar consideration, the aveilus should begin immediately. In extraordinary circumstances it may turn out that the shiva concludes before the burial is able to take place. This is unusual, but halachically possible.

צבי שכטר
מו"ש"ק פרשת שמיני
כ"ה ניסן תש"פ